

Årsberetning for Helsingør Kommunes Museer 2015

Indledning:

To store og en mindre begivenhed prægede året på Helsingør Kommunes Museer. Sundtoldsmarkedet og udvidelsen af Værftsmuseet. Sundtoldsmarkedet i august måned er de sidste tre år vokset med rekordfart. Ambitionen er gennem sanselig formidling at skabe interesse for og indsigt i en vigtig del af Helsingørs og Danmarks historie – sundtoldstiden. Kodeordene for markedet er autenticitet og historiefortælling. Med 11.500 gæster i 2015 bevæger markedet sig mod at blive en regionalbegivenhed.

Værftsmuseet sprængte sine trange rammer og fik i 2015 et nyt 360 m² udstillingslokale til sin rådighed. Udvidelsen er et resultat af politisk velvilje og flere års vedholdende arbejde i museets følgegruppe. Ved udvidelsen har museet fået mulighed for at belyse flere sider af Helsingørs og Danmarks værftshistorie. Helsingør Kommune har valgt at prioritere udviklingen af Værftsmuseet. Museet kan se frem til i 2016 at kunne ansætte en faginspektør til opgaven.

En mindre men ikke uvæsentlig begivenhed fandt sted på Flynderupgård Museet, der efter mange frivillige arbejdstimer i 2015 endelig kunne indvie gårdens nye smedje. Smedearbejdet bruges som en del af museets formidling, men ikke mindre væsentligt er det, at frivillige i smedjen hjælper med vedligeholdelse af museets historiske landbrugsmaskiner.

For hele museets virksomhed i 2015 gælder det, at det frivillige engagement har været en afgø-

rende forudsætning for museets høje aktivitetsniveau. Ingen udstilling eller arrangement bliver til uden at frivillige kræfter er inddraget. Museet skylder de frivillige en stor tak for indsatsen i 2015. Vi har mange venner, der kommer, når vi kalder. Ikke kun får vi vigtig hjælp til at løse museets opgaver. Det frivillige engagement gør også, at Helsingør Kommunes Museer er et aktivt og levende sted.

Besøgstal

Museerne havde i 2015 et samlet besøgstal på 42.822 gæster. Helsingør Bymuseum havde besøgt af 4.747 gæster, og 14.294 interesserede aflagde Skibsklarerergaarden et besøg. En stor del var besøgende ved Sundtoldsmarkedet, der blev afholdt den 22. august 2015. Værftsmuseet havde 11.655 gæster, og endelig havde Flynderupgård Museet 12.126 besøgende. Besøgstallet i 2015 var således på niveau med 2014, hvor 41.469 gæster besøgte museerne.

1. Arbejdsgrundlag

Helsingør Kommunes Museers formål er at drive et statsanerkendt kulturhistorisk museum for nyere tids kulturhistorie i Helsingør Kommune.

Helsingør Kommunes Museer skal, som et statsanerkendt kulturhistorisk lokalmuseum, virke for sikring af den lokale kulturarv gennem:

- Indsamling
- Registrering
- Bevaring
- Forskning
- Formidling

Helsingør Kommunes Museer og Frilandskulturcentret Flynderupgård blev med virkning fra 2015 lagt sammen. Baggrunden for sammen-

◀ Værftsmuseet indviede det nye udstillingslokale med særudstillingen Helsingør Byggede Skibe i 100 år.

lægningen var, at de to institutioner igennem flere år i praksis har fungeret som én organisation. Frilandskulturcentrets aktiviteter er i 2015 videreført indenfor rammerne af Helsingør Kommunes Museer.

2. Samlinger og arkiv

Helsingør Kommunes Museers samling rummer pr. 1. januar 2015 i alt 45.975 genstande og ca. 620 hyldemeter arkivalier.

2.1 Registrering

Helsingør Kommunes Museer indsamler genstande, arkivalier, fotografier og andet materiale, der dokumenterer livet i Helsingør købstadskommune og Tikøb sognekommune, som ved sammenlægning i 1970 blev til den nuværende Helsingør Kommune. De indsamlede genstande bliver løbende beskrevet, registreret og sikret for eftertiden. Størstedelen af Helsingør Kommunes Museers samlinger er digitalt registrerede og kan for genstandssamlingens vedkommende findes i Kulturstyrelsens fællesdatabase, Museernes Samlinger (<http://www.kulturarv.dk/mus-sam>). Arkivets samlinger er registreret digitalt, kun museets fotoarkiv er fortsat under digitalisering og registrering. Arkivets samlinger kan benyttes på Biblioteket Kulturværftet eller ved henvendelse til arkivet. Arkivet sigter på, at også denne del af museets samlinger skal kunne søges via internettet.

I samarbejde med frivilligruppen på Værftsmuseet er arbejdet med registrering af samlingen af værktøj og andre genstande fra Helsingør Værft blevet fortsat fra 2014. En del af genstandene er indkommet i forbindelse med en kampagne i 2014. Disse genstande er løbende taget frem og registreret, samtidig med arbejdet med de nytilkomne genstande. Registreringen af tidligere indkomne genstande er i 2015 blevet fuldført, bl.a. takket være et stort arbejde blandt en gruppe af værftsmuseets frivillige. Der af-

◀ Besøgstal: Sundtoldsmarkedet havde vokseværk. Godt 11.500 gæster lagde vejen forbi under markedet.

Åben arkæologisk udgravning i Bymuseets gård trak i juli mange interesserede til.

leveres stadig både genstande og arkivalier til værftsmuseet. I forbindelse med afslutningen af særudstillingen om pragtskibene til Saddam Hussein forærede en giver et fint sæt terriner og tallerkener til museet, ligesom et flot skab lavet som svendestykke på værftets snedkeri, hører til de mere bemærkelsesværdige gaver.

Værftsmuseets fotosamling registreres fortløbende. Her skrider arbejdet hastigt frem, stadig med de frivilliges utrættelige indsats. Omkring 3000 fotografier er i år blevet indscannet og registreret i museets billeddatabase.

Der er i 2015 sket en stigning i antallet af brugerhenvendelser både vedrørende værftsmuseet, arkivet og genstandssamlingen. Henvendelserne handler typisk om enkelte ejendomme, slægtsforskning eller lignende. Vi har desuden registreret flere henvendelser fra folk med en mere faglig interesse, som forskere, forfattere og professionelle kulturformidlere.

2.2 Lokalhistorisk Arkiv for Helsingør Kommune

Det lokalhistoriske arkiv har i 2015 modtaget ca. 650 henvendelser fra borgere og myndigheder, såvel telefonisk som skriftligt. Det samlede antal henvendelser holder de sidste års niveau, men tallene dækker over en betydelig stigning i henvendelser - især i årets sidste halvdel.

Samtidig henvender mange sig på Biblioteket Kulturværftet den sidste mandag i måneden, hvor arkivaren sidder klar til at besvare spørgsmål fra borgerne i tidsrummet kl. 16-18.

I 2013 besluttedes en sammenlægning af arkivet for den tidligere Helsingør købstadskommune (Helsingør Byhistoriske Arkiv) og det af Arne Meyling i sin tid oprettede Egnsarkiv for den tidligere Tikøb sognekommune (på Flynderupgaard).

Arkivalier fra Helsingør købstadskommune er løbende blevet digitalt registreret, mens arkivalierne fra Tikøb sognekommune var indkomstjournaliserede på papir, men ikke digitalt registreret. I 2014 blev disse, heldigvis meget detaljerede, indkomstjournaler indledningsvis indført i vore databaser, således at det tidligere egnsarkiv nu er blevet rimeligt søgbart. I 2015 blev arkivet så fysisk flyttet fra Flynderupgård til vores magasin i Sct. Anna Gade i Helsingør. Her arbejdes der stadig på at lette tilgængeligheden til denne del af arkivet. Der mangler dog endnu en del i at den elektroniske detailregistrering er på plads, ligesom de trange pladsforhold gør arbejdet med denne del af arkivet temmelig besværlig.

Det lokalhistoriske arkiv og Biblioteket Kulturværftet fortsatte i 2015 det gode samarbejde, der gør det muligt for alle med interesse for Helsingørs historie at rekvirere materiale fra lokalarkivet ved søgning på vore databaser og efterfølgende benytte arkivalierne på bibliotekets læsesal på Kulturværftet. Ordningen betyder, at arkivets brugere kan få adgang til arkivalierne udenfor lokalarkivets begrænsede åbningstid.

3. Indsamling, erhvervelser, undersøgelser og forskning

3.1. Indsamling og erhvervelser

Helsingør Kommunes Museer har forøget sin samling med 299 genstande i 2015. Vi er i de senere år blevet mere restriktive med, hvad vi modtager. Alligevel dækker tallet over en pæn stigning, idet færdigregistreringen af tidligere indkomne genstande til værftsmuseet, tidligere fyldte en del i statistikken. Tallet i år dækker alene nyindkomne genstande.

Der er i 2015 hovedsagelig tale om gaver og beklædning og brugsgenstande, men også en række malerier er at finde blandt donationerne. Vi har således modtaget et par fine værker af en lokal og til tider lidt miskendt lokal kunstmaler Johs. Nørretranders, som vi i forvejen har en serie Hamletmalerier af. Nørretranders kom lidt i miskredit før besættelsen idet han ved forskellige lejligheder – i øvrigt ligesom f.eks. digterpræsten Kaj Munk - havde ytret sympati for Hitlers virksomhed i Tyskland. Ligesom Kaj Munk tog Nørretranders dog afstand fra Nazisternes gerninger og ideologi inden besættelsen af Danmark, men måske fordi hans malestil var meget dramatisk og ikke i særlig grad favnede den gryende modernisme, der af mange blev set som et oprør overfor nazismen, havde denne del af hans virksomhed svært ved at fæstne sig i hans samtid. I 1943 viste det officielle Helsingør dog Nørretranders den anerkendelse, at man bestilte en serie malerier af Kronborgs Hamletspil, som skulle danne grundlaget for et nyt Hamletmuseum. Hamletmuseet blev ikke til noget ved den lejlighed, men malerierne findes i museet samling, og har altså nu fået følgeskab af yderligere to værker fra kunstnerens hånd.

3.2 Undersøgelser- og forskningsprojekter

Helsingør Kommunes Museers undersøgelser og forskning omfattede i 2015:

- ◄ *Særudstillingen Dig og Mig og Wiibroe – byens bryg i 175 år. der vist på Helsingør Bymuseum, byggede på museumsinspektør Lars Bjørn Madsens store viden om det lokale bryggeri. Han ses her sammen med udstillingens anden kurator Peter Christensen.*

Lokal og global - Kulturmøde i kølvandet på Øresundstolden. Projektet er en undersøgelse af skibsklarerhusenes betydning som sted for udveksling af nyheder mellem handelshuse og skippere. Det primære kildemateriale til undersøgelsen er skibsklarerervirksomheden K.F. Marstrand's omfattende arkiv. I 2015 påbegyndes opbygning af en database, der skal gøre det muligt at analysere skibsklarerervirksomhedens omfattende handelsnetværk og internationale kontaktflade. Arkivet har tilknyttet tre trofaste volontører, der under museets faglige ledelse har påtaget sig opgaven. I forbindelse med projekter blev kontakten til Sound Toll Registers Online initiativet, der ledes af universitetet i Groningen, fastholdt.

Museet deltog igen i år Sound Toll Registers Online Conference 2015.

Museet har fremadrettet et ønske om at foretage nøjere undersøgelser af Øresundstoldens betydning for Helsingør. Museumsinspektør Lars Bjørn Madsen har indsamlet et betydeligt kildemateriale, der kan belyse Øresunds Toldkammers bygningshistorie i perioden 1562-1860. Materiale er til dels anvendt i antologien Tolden i Sundet men vil også kunne lægges til grund for en nøjere undersøgelse af Øresundstoldens betydning for byen som centrum for fremmed handel, bosættelse og integration.

Bygnings- og landskabshistoriske undersøgelser. I forbindelse med mange henvendelser til museet og via vores brevkasse i ugeavisen Nordsjælland, får vi i det daglige lejlighed til at foretage nye og nærmere undersøgelser af bygningsmæssige og topografiske forhold. I den forbindelse – for samtidig at forbedre vor publikumsservice og styrke vor forskning - arbejder vi målrettet på at indsamle arkivalske oplysninger om vor kommunes demografiske udvikling, specielt med hensyn til bebyggelsen/bosættelsen af købstadens mark- og overdrevsjorder i sundtoldstiden, samt boligudviklingen efter sundtoldens ophør – ikke mindst i forbindelse med grundlæggelsen af værftet i 1882.

Statsskovenes tjenesteboliger. I samarbejde med Museum Nordsjælland har museet i 2015 fortsat undersøgelsen af statsskovenes tjenesteboliger og deres udvikling, idet dette emne stort set er forbigået i forskning med forstvæsenet som emne. Foreløbig har vi registreret et betydeligt relevant arkivalisk materiale i Statens Arkiver, der relaterer til skovene i vort indsamlingsområde. Det er vort håb, at disse undersøgelser kan medvirke til en endnu bedre forståelse og formidling af vore statsskoves kulturhistorie, og en øget opmærksomhed på tjenesteboligernes høje kulturværdi i en tid, hvor Naturstyrelsen lader et stort antal af disse nedrive eller bortsælge.

1800-tallets Helsingør. Arbejdsgruppen bag Helsingørs historiske sundtoldsmarked fortsatte i 2015 studier af Helsingør i Sundtoldstiden. Særligt er der i 2015 foretaget studier af 1800-tallets omgangs- og tiltaleformer.

3.3 Samarbejde med andre kulturhistoriske museer, kulturinstitutioner o.l.

Helsingør Kommunes Museer er en del af de Nordsjællandske museers fagligt forpligtende samarbejde. I 2015 udvikledes samarbejdet med fokus på tre områder: Tilbud til børn og unge, forskningsformidling gennem planlægning af et fælles forskningstidsskrift, samt varetagelse af museumslovens kapitel 8, i forbindelse med sikring af den faste kulturarv.

Helsingør Kommunes Museer deltager i en række nationale og internationale samarbejder.

Museumssamarbejdet over Sundet udvikledes i 2015. Indenfor rammen af HH-samarbejdet blev der knyttet en tættere kontakt til Kulturmagasinet-Frederiksdal. Formidlingsafdelingen på Frederiksdal deltog i sundtoldsmarked i august. Tilsvarende deltog Helsingør Kommunes Museer i Mikaeli markedet på Frederiksdal. Helsingør Kommunes Museer har en stærk tradition for understøttelse af det frivillige arbejde på museerne. Frivillighed og medskabelse var emnet for en fælles workshop, der afvikledes med med-

Helsingør Kommunes Museer samarbejder med en række kulturinstitutioner. Ved sundtoldsmarkedet deltog bl.a. præsterne fra Sct. Mariæ kirke.

arbejdere fra Kulturmagasinet-Frederiksdal og Helsingør Kommunes Museer.

STRO - Sound Toll Registers Online er forankret på Universitetet i Groningen. Helsingør Kommunes Museer deltager i STRO's faglige netværk. I samarbejde med M/S Museet for Søfart har museet engageret sig i rekrutteringen af frivillige til transskription af ældre dele af Øresundstold-regnskaberne. Museet deltog desuden i Sound Toll Registers Online conference 2015.

Museerne prioriterer at deltage i de nationale museumsfaglige netværk. Mødet med kolleger giver nye perspektiver på det lokale arbejde med

kulturarven. I 2015 har museernes medarbejdere deltaget i ODMs internationale formidlingsseminar, netværksmøder for museer om formidling samt orienteringsmøde for de danske museer 2015. Endvidere har museerne været repræsenteret i "Research Network for Studies in the Curatorial", et netværk der er finansieret af Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation og faciliteres af Institut for Kunst- og Kulturvidenskab, Københavns Universitet.

Museerne deltager i de Nordsjællandske museers faglige forpligtende samarbejde. Som en del af samarbejdet fik Helsingør Kommunes Museer sammen med Furesø Museum og Museum Nordsjælland i 2015 midler fra Kulturstyrelsen til projektet "Kultur på vej". I fællesskab udvikles undervisningsforløb om identitet, erindring, kulturmøde og mobilitet i lokalområdet, på tværs af de tre deltagende museers geografiske, periodiske og tematiske områder. Målgrupperne er folkeskolens forskellige alderstrin og ungdomsuddannelserne. Projektet ledsages af et forskningsprojekt i museernes metodiske arbejde med forholdet mellem erindring, identitet og fysisk lokalitet.

Helsingør Kommunes Museer var indskrevet som partner, da Ungdomsskolen i Helsingør fik midler fra Kulturministeriets pulje til projektmaterialeforløb for unge. Med titlen "Bliv Idékaptajn" er projektets ambition at være med til at understøtte projektkulturen for unge i Helsingør og Fredensborg Kommune. Kulturprojekterne skabes med afsæt i, hvad de deltagende unge har af drømme, kompetencer og viden. Med afsæt i at være ung i Helsingør, dengang og nu får de unge undervisning i og feedback fra museets ansatte, i projektledelse fra idé til afvikling.

Museet var endvidere repræsenteret i Folkeuniversitetet i Helsingørs bestyrelse, Skibsklærerergaardens Bryglaugs bestyrelse, bestyrelsen for Helsingør Museumsforening, bestyrelsen for Flynderupgårds Venner samt bestyrelsen for Hellebæk-Aalsgaard egnshistoriske Forening. Museerne samarbejder indenfor Helsingør

Vurdering af Tennis- og badmintonhal på Nordre Strandvej bevaringsværdi var blandt de sager som museet var involveret i i 2015.

gør Kommune med Biblioteket Kulturværftet og deltager i Helsingør Kulturforeningen, Helsingør Agendaen og Børnekulturens netværk.

3.4 Forvaltning af den faste kulturarv

Som statsanerkendt museum skal vi medvirke til sikring af kulturarven i forbindelse med den fysiske planlægning og forberedelse af bygge- og anlægsarbejder i henhold til museumslovens kapitel 8. Det er typisk i forbindelse med udarbejdelse af forslag til lokal- og kommuneplaner, men også i forbindelse med vore egne undersøgelser, samt henvendelser fra og til ejere af kulturmiljøværdier.

I foråret foretog museet, på anmodning af den lokale grundejerforening, en undersøgelse af den bevaringsværdige tennis- og badmintonhal på Nordre Strandvej i Helsingør, samt de ved hallen liggende tennisbaner. Dette idrætsanlæg, der af kommunen ønskedes nedrevet og areaerne udstykket og solgt til boligbyggeri for at finansiere et helt nyt anlæg ved Gl. Hellebækvej, hører sammen med fodboldstadion på den modsatte side af Nordre Strandvej, der ligeledes og ikke mindst indgår i kommunens planer, til Helsingørs første idrætsanlæg. Tennisbanerne er anlagt i 1929. Hallen med sin karakteristiske facon er opført i 1935, muligvis efter tegninger af arkitekt Mogens Lassen, men med sikkerhed konstrueret af ingeniøren Christian Ostenfeld,

der også stod for opførelsen af den nu nedrevne KB-Hallen i København. I museets rapport leveres følgende konklusion: »Det er museets opfattelse, at tennis- og badmintonhallen som en del af Helsingørs første idrætsanlæg, utvivlsomt et af landets ældste, er klart bevaringsværdig. Hallen ligger sammen med de omgivende fodbold- og tennisbaner i et kulturhistorisk særdeles værdifuldt grønt område, der siden 1920'erne har været præget af bystyrets ønske om den bynære landskabelige skønhed kombineret med den fri idræts udfoldelse og hensynet til turismen med Marienlyst Slot og områdets Hamletdyrkelse som det absolutte trækplaster. Hallen skal således ikke kun vurderes alene ved sin tidstypiske arkitektur og særegne konstruktion, men også ses i sammenhæng med det øvrige kulturmiljø, der bl.a. kendetegnes ved de gamle tennisbaner beliggende som en charmerende enklave midt i et typisk villakvarter fra tiden omkring århundredskiftet. Museet skønner - trods hallens fredningsstatus (SAVE-bevaringsværdi) på 5 (»en jævn, pæn bygning, hvor utilpassede udskiftninger og ombygninger trækker ned i karakteren«), at bygningen kan fredes, hvis det vil være teknisk muligt at fjerne de senere for arkitekturen uheldige ændringer, og ved at genskabe den oprindelige funkis-tilbygning mod vest, da meget af denne utvivlsomt stadig er indeholdt i de nuværende bygninger.« Trods denne vurdering fra museets side, kunne Kulturstyrelsen

dog ikke gå med til en fredning af hallen, der af kommunen er erklæret som en del af »Helsingørs Kulturkanon«.

I april 2015 foretog museet efter ønske fra kommunen en afrapporteret undersøgelse af Aalsgaarde stationsbygning, der er opført i 1905-06 i forbindelse med anlægget af jernbanen mellem Helsingør og Hornbæk. Bygningen er sandsynligvis tegnet af arkitekten Jacob Frederik Brandt og er i det ydre ikke væsentligt forandret siden opførelsen, hvorimod det indre har gennemgået ganske væsentlige forandringer i forbindelse med skiftende anvendelser, bl.a. til posthus. Det var således museets vurdering, at bygningerne på grund af det velbevarede ydre var bevaringsmen ikke fredningsværdige.

Et nyere hus på Gammel Strandvej 406 i Tibberup, opført i 1958 af Helsingør-arkitekterne Ellen og Carl Kann, samt Ib Møgelvang-Nielsen er blevet undersøgt nærmere af museet inden planlagt nedrivning. Museet vurderede, at huset, der ville kræve en voldsom renovering for at blive beboeligt efter den tidligere ejer, ikke længere kunne erklæres for bevaringsværdigt, trods dets væsentlige arkitekturhistoriske betydning. En fotodokumentation er derfor foretaget; noget museet i videst muligt omfang gør ved nedrivningstruede bygninger for at sikre fremtidig dokumentation af den tids arkitektur og levevis.

I efteråret fik Museet henvendelse fra Hellebæk-Aalsgaard egnshistoriske Forening, der ønskede en nærmere undersøgelse af det såkaldte »Thomsens Hus« på Roevej i Hellebækskovene. Det er ejet af Naturstyrelsen, der har planer om nedrivning af huset, når den nuværende beboer, der er er højt oppe i årene, er flyttet ud. Så vel foreningen som museet finder huset særdeles bevaringsværdigt og væsentlig for forståelsen af Hellebæks særegne historie. En bygningsarkæologisk og -arkivalisk undersøgelse af husets historie er således i gang og vil resultere i en afrapportering med henblik på fornyet vurdering af husets bevaringsværdi.

Siden 2014 har museet i samarbejde med Helsingør Kommune, Natur- og Kulturstyrelsen, Nationalmuseet og Museum Nordsjælland, arbejdet med udarbejdelsen af en idéplan til formidling af kulturmiljøet og landskabet omkring Gurre slotsruin, idet der længe – ikke mindst i forbindelse med den eventuelt kommende nationalpark - har været interesse for et samlet projekt for ruinen og det omgivende landskab. Gennem en række forskellige tiltag i området, er det hensigten at visualisere fortidsminderne og skabe en mere autentisk landskabelig ramme omkring dem. Desuden ønsker vi at kunne markere de mange bygninger m.v., som blev påvist i området omkring borgruinen ved vort museums og Nationalmuseets udgravninger i perioden 2000-2007. Idéplanen er færdig og der arbejdes nu på ansøgninger til de betydelige økonomiske midler, der kræves, hvis projektet skal realiseres.

4. Konserverings- og bevaringsarbejde

Der er såvel i udstillinger som på magasiner, genstande som kræver konstant opmærksomhed overfor skadedyrsangreb som sølvfisk og møl. Museet foretager derfor tilbagevendende periodiske tilsyn med udstillingerne, hvor risikoen er størst. På magasinerne kan det være vanskeligt at opdage sådanne angreb.

Museet forebygger ved at nedpakkede de mest udsatte genstande i syrefrit papir og kasser som holder en konstant (tør) luftfugtighed, som skadedyrene ikke trives i. Museet har derfor været forskånet for skadelige angreb på de magasinerede genstande. I 2015 har der været enkelte tilfælde mølangreb i tekstiler i udstillingerne, som er frysebehandlet.

Sølvfisk rammer oftest papirer, og er derfor først og fremmest en trussel mod arkivet. Museets arkiv og arkivmagasin, er trods meget fyldte hylde, stadig i god klimamæssig kondition. Det er derfor kun i forbindelse med nyindkomne ting, at det er nødvendigt at have særlig opmærksomhed på skadedyrenes hærgen. Den mindste mistanke om, at der er "liv" i arkivalierne, med-

fører en grundig gennemgang af dokumenterne og efterfølgende frysebehandling. Det er både bedre og billigere at forebygge skader end at skulle udbedre dem.

Museet er parthaver i konserveringscentret på Kronborg og får udført et afmålt antal timers arbejde hvert år. Timer prioriteres primært til konservering af museets malerisamling. Museets omfattende samling af AV-materiale (lydbånd, film og video) udgør en stor udfordring. Materialet forfalder hastigt. Museet har derfor i 2015 foretaget den første afdækning af mulighederne for at få hjælp til digitalisering. Dette arbejde er en stor og ressourcerkrævende udfordring som der skal tages hul på i den nærmeste fremtid, hvis materialet skal sikres for eftertiden.

5. Formidling

2015 bød for Helsingør Kommunes Museer både på velkendte såvel som nye aktiviteter.

5.1 Udstillinger

I 2015 havde museerne 8 større og mindre udstillinger:

1. *Mennesker og Huse. Kronborg Teglgård og Meulenburg.* Særudstilling på Flynderupgård Museet udarbejdet i samarbejde med lokalhistoriker Kjeld Damgaard. Udstillingen blev vist i perioden 23. januar – 15. marts 2015.
2. *Da landet blev stille.* Særudstilling på Flynderupgård Museet udarbejdet i samarbejde med fotograf Henrik Sylvest. Udstillingen blev vist i perioden 25. marts – 1. november 2015.
3. *Helsingørs Rockhistorie – Rockens Danmarkshistorie.* Særudstilling i biblioteket på Kulturværftet, arrangeret i samarbejde med Danmarks Rockmuseum og Kulturværftet. Udstillingen blev vist i perioden 18. april – 8. maj.

◀ *Julemanden og hans kone kom på besøg på Bymuseet for sammen med børn fra Børnehuset Rosenkilden at åbne årets juleudstilling.*

4. *Et liv på Værftet.* Særudstilling på Værftsmuseet, vist i perioden 30. april – fortsat i 2016.
5. *Dig og Mig og Wiibroe – byens bryg i 175 år.* Særudstilling på Helsingør Bymuseum, vist i perioden 19. juni – fortsat i 2016.
6. *Helsingør byggede skibe i 100 år.* Særudstilling på Værftsmuseet, vist i perioden 12. november – fortsat i 2016.
7. *Julen til lån og eje.* Særudstilling på Helsingør Bymuseum, vist i perioden 21. november – 5. januar 2016.
8. *Julegavens historie.* Særudstilling på Flynderupgård Museet, vist i perioden 27. november – 23. december.

Erindringskøkkenet Spisestuen på Flynderupgård var også i 2015 et yndet udflugtssted for besøgende i alle aldre. Inspireret af udstillingen *Da landet blev stille*, der bl.a. afspejlede det lokale liv på landet i 1950'erne, blev der hen over påsken serveret påskemad i bedste 1950er stil. Med afsæt i det kommunale fokus på digteren Halfdan Rasmussen blev der i juli serveret Halfdans sommertallerken, hvis indhold var inspireret af Halfdans værker. Uge 46 stod i andestegens tegn, hvor besøgende fik serveret både andesteg og fortællingen om traditionen omkring Mortens Aften og endelig bød december på traditionel julemad.

Skolestuen på Flynderupgård fik i sensommeren endnu engang besøg af alle kommunens 4. klasser, der med fedtemadder og prygl blev ført igennem 200 års national og lokal skolehistorie af storyteller André Andersen. Også på markerne omkring Flynderupgård har 2015 budt på forskellige aktiviteter. Foruden det traditionelle landbrug har en del af jorden været opdyrket som nyttehaver, hvilket både er kommet to børneinstitutioner, tyrkiske kvinder og psykisk sårbare familier i tilknytning til Frivilligcenter Helsingør til gode.

5.2 Arrangementer

Skoleferierne er ensbetydende med mange aktiviteter på museerne. I vinterferien var der således tilbud til børn på alle fire museer. Hvor det på By-

◀ *Traditionen tro var der aktiviteter for børn og voksne på Flynderupgård, hver onsdag i skolernes sommerferie.*

museet handlede om pest eller kolera, bød Skibsklarerergaarden indenfor til produktion af dyr og dukker, kludder og kludedukker. Og hvor børn på Værftsmuseet kunne spekulere over, hvad skibet var ladet med, var der på Flynderupgård Museet mulighed for at prøve kræfter med gammelt husflid i de forskellige træværksteder, lave fastelavnsris og som finalen slå katten af tønden.

I sommerferien var der alle onsdage i juli sommeraktiviteter på Flynderupgård. Med en skudsmålsmålsbog som i gamle dage og en fortælling om børnene Mikkel og Marie kunne besøgende børn for en enkelt dag opleve at være karle og piger på landet anno 1920. Med titlen *Borgerskab, baggård og by* stillede vi torsdagene i juli spørgsmålet, hvordan det var at være barn i gamle dage, hvilket dannede afsæt for en byvandring mellem Helsingørs Bymuseum og Museet Skibsklarerergaarden.

Den traditionelle kartoffelferie afholdt på Flynderupgård Museet i skolernes efterårsferie. Kartoffeloptagning var bare en af aktiviteterne for de mange gæster, der også kunne prøve kræfter med æblemostning, maling af mel, fremstilling af roelygter og pandekagebagning

Foredrag. Foråret bød på foredrag i forskellige sammenhænge. På Værftsmuseet inviterede de tidligere værftsarbejde til historier fra dengang, hvor værftsfløjten lød. Fyraftens fortællingerne løb af stabelen d. 19. februar, den 19. marts og igen d. 7. oktober og resulterede endnu engang i både masser af anekdoter og fulde huse. I forbindelse med Forskningens Døgn var Helsingør Kommunes Museer vært for foredraget Oplevelsesdesign - et dialogisk foredrag om oplevelsesdesign og læring på museer. Det foregik på Museet Skibsklarerergaarden 24.4 2015.

Halvdan 100 år. For Helsingør Kommune var 2015 en anledning til at hylde den folkelige dig-

ter Halfdan Rasmussen, der ville være fyldt 100 år. Det byhistoriske løb for børn, Kulturjagten, som blev afholdt d. 8. maj, var derfor en jagt på Halfdans rim og remser og bød blandet andet på en rebus i Bymuseets gård. Kulturjagten var koordineret af Helsingør Kommunes børnekulturkonsulent og havde flere af Helsingørs kulturinstitutioner som deltagere. Halfdan Rasmussens univers var også rammen om den årlige sommerfest på Flynderupgård. Arrangementet *Halfdan for sanser, mund og mave* blev afholdt d. 21. juni og bød på Halfdans buffet i Spisestuen samt diverse aktiviteter bl.a. i museets have, hvor også Frivilligcenter Helsingør deltog.

Grundlovsdag. Vanen tro blev også Grundlovsdag fejret i de smukke omgivelser ved Flynderupgård Museet, med musik, taler og den traditionelle grundlovsskizze. Årets grundlovstaler var kulturkvinde og ildsjæl Lillian Mathiesen.

Åben arkæologi. I weekenden d. 11.-12. juni holdt Helsingør Kommunes Museer i samarbejde med Museum Nordsjælland *Åben Arkæologi* for byens borgere og besøgende i Bymuseets gårdhave. Her kunne de nysgerrige prøve at vaskе eller si udgravningsjorden og opdage fortidens hemmeligheder dukke frem fra af mulden.

Byvandring og teater. Sommerhalvåret, fra maj til september, bød ligeledes på en byvandring med den gamle vægter i det historiske Helsingør. Desuden var Flynderupgårds have scene for teatret Brændende Kærlighed, da de som led i Passagefestival optrådte i Espergærde d. 1. august. De smukke stuer på Flynderupgård Museets var ligeledes scene, da ensemblet Lydskab d. 16. august afholdt koncerten *Kvinder i musik*, for at fejre 100 året for kvinders stemmeret.

Sundtoldsmarkedet blev afviklet den 22. august. Museet Skibsklarerergaarden og pladsen foran museet dannede rammen om et historisk marked, som det kunne have udspillet sig i begyndelsen af 1800-tallets Helsingør. Med gamle træskibe i havnen og med mere end 300 aktører i dragter var markedet en levendegørelse

af Helsingørs sundtoldshistorie for alle sanser. Blandt de mange boder var der i år en bod med svenske deltagere fra Fredriksdal. Som en del af Sundtoldsmarkedet deltog Helsingør Kommunes Museer i 2015 i Copenhagen Cooking & Food Festival, hvilket betød at Skibsklarer Galschiøt i dagens anledning inviterede til middag i Skibsklarerergaardens smukke stuer. På menuen var bl.a. fjerkræpostej og svesketærte, alt sammen tilberedt og serveret efter historiske anvisninger.

Høstfest og marked. D. 12. september blev der afholdt Høstfest og -marked på Flynderupgård Museet. Med fællesspisning i den røde hejselade, salg af husflid fra de mange boder på gårdspladsen og spillemandsmusik, var Flynderupgård endnu engang rammen om en traditionsrig dag.

Golden Days, den historiske festival der afvikles hvert år i september, fokuserede i år på kulturarven under titlen Important Shit. Fra Helsingør Kommunes Museer valgte vi at holde luppen hen over kulturarvens mangfoldighed, bl.a. ved at vi på Værftsmuseet hver dag viste et nyt eksempel på den lokale kulturarv, der hører Værftsmuseet og værftstiden til og ved at arrangere kulturvandring i Helsingør, der belyste de to indvandringsbølger. Sidstnævnte blev afholdt i samarbejde med Multikulturelt Forum.

Kulturnatten i Helsingør havde i 2015 Halfdan Rasmussen som tema. På Værftsmuseet fokuserede vi på den mere alvorlige Halfdan Rasmussen, og fortolkede med lokale fotografier hans arbejderdigte. På Helsingør Bymuseum bød kulturnatten på forskellige aktiviteter i forbindelse med museets Wiibroe-udstilling. En quiz udfordrede de besøgendes viden, udstillingens kuratorer fortalte og forklarede alt imens frivillige fra mikrobryggeriet Wiibroes Venner sørgede for smagsprøver.

Knejpefestivalen den 3. oktober involverede også i 2015 Museet Skibsklarerergaarden, hvor Hammermølles syngepiger lagde op til fællesang og sømandsviser i Skipperstuen.

Arkivernes Dag afholdes i år lørdag d. 14. november. På Museet Skibsklarerergaarden kunne interesserede ved forfatter Karina Søby-Madsen få fortællingen om Helsingør Syklub, modstandsgruppen, der narrede tyskerne og reddede 700 jøder.

Børneaktiviteter på Værftsmuseet. Indvielsen af nye lokaler til Værftsmuseet bød på nye muligheder for børneaktiviteter. Weekender i november og december har således budt på besøg af legobyggere, der byggede en model af hjulfærgen Kronprinsesse Louise, mulighed for selv at prøve kræfter med byg-selv modeller af færgen Kong Frederik IX, filmvisning og undervisning i at binde sømandsknuder og knob.

Juleudstillingerne på Bymuseet og Flynderupgård Museet bød på forskellige tilbud til aktiv deltagelse for de besøgende. Bymuseet udlånte oplevelseskufferter med julens genstande til besøgende børn, der med dem i hånden kunne tage på opdagelse i udstillingen. På Flynderupgård Museet kunne børnene foruden at følge nissens fortælling rundt i udstillingen udfolde kreativiteten ved det store bord i julegaveværkstedet. Institutioner og skoler havde i forbindelse med besøg i udstillingen mulighed for at spise risengrød i Spisestuen, et tilbud mange tog imod.

5.3 Frivilligt arbejde

Gode rammer for frivillighed og partnerskab er nøgleord i museernes frivilligpolitik. For Helsingør Kommunes Museer er frivillige en uundværlig ressource. Indenfor alle områder af museernes virksomhed løser frivillige vigtige opgaver. Den frivillige indsats gør, at museerne kan udføre en række kvalificerede opgaver til gavn for lokalsamfundet, der ligger udover museernes basisdrift. Samarbejdet mellem museet og museets frivillige er baseret på faglighed og partnerskab. Det er museet, der opstiller de faglige rammer for arbejdet, der udvikles og udfyldes i fælleskab.

Museerne er privilegerede ved at have frivillige og venner med mange forskellige kompetencer,

Borgmester Benedikte Kiær indviede smedjen på Flynderupgård, der kom i stand med hjælp fra Flynderupgårds aktive frivillige.

der understøtter og supplerer museernes faglige stab. Museet har seks organiserede frivilligrupper Flynderupgårds venner, Værftsmuseets aktive, Skibsklarerergaardens omvisere, Sundtoldsmarkeds koordineringsgruppe, Sydamerne, arkivarerne og bogbinderne. Mellem 70 og 100 frivillige har deres faste gang på museerne hver uge. Dertil kommer de hjælpende hænder der deltager ved særlige lejligheder eller med særlige opgaver.

Flynderupgårds frivillige har i skolernes ferie igen i 2015 været hovedkræfterne i formidlingen af håndværk og husarbejde, som det var almin-

Frivillige fra Værftsmuseet hjælper med opbygning af ny særudstilling på Værftsmuseet.

deligt på landet før i tiden. En særlig kvalitet i formidlingen er at der altid er tålmodighed og god tid at møde det enkelte barn. Frivilliggruppen har i 2015 fået flere nye medlemmer, der bidrager til den gode Flynderupgård-ånd. Året igennem har der været aktivitet i værkstederne og særligt er der ydet et stort arbejde med færdiggørelse af Flynderupgårds nye smedje. I Spise-stuens køkken, har sylteholdet stået for fremstilling af fine marmelader, sennep og eddiker.

Værftsmuseets frivillige blev i 2015 stillet overfor en særlig udfordring. En længe ønsket udvidelse af Værftsmuseets udstillingsareal blev en realitet. Opsætningen af museets første særudstilling i det nye lokale krævede i 2015 en ekstraordinær indsats af museets engagerede frivillige, der var dybt involveret i udstillingsopbyg-

ningen. I det færdige resultat ses det tydeligt, at værftsarbejdere har skruet hænderne godt på. Museets frivillige har desuden året igennem været guider og vist rundt i udstillingen til glæde for museets gæster. I Værftsmuseets arkiv, genstands- og fotosamling har de frivillige ydet en stor indsats for at sikre historien ved indsamling og registrering. Opgaverne er løst i tæt samarbejde med museet registrator.

Skibsklarerergaardens frivillige var gennem året historiekundige guider på museet. Museumsformidler Tora Ribers igangsatte i 2015 i samarbejde med frivilliggruppen en udvikling af formidlingen på museet. Ambitionen er at skabe differentierede formidlingstilbud uden at svække gæstens mulighed for det personlige møde med historien.

Sundtoldsmarkedets frivillige fik i året mere travlt end nogen sinde. Markedet har vokseværk og involverede på selve dagen frivillige fra alle frivillige grupper - 280 aktører. Koordineringsgruppen bag markedet arbejdede intenst i månederne op til markedet. Som i en anden virksomhed, var arbejdet organiseret i undergrupper/afdelinger med logistik, vidensindsamling og research, markedsføring, økonomi og meget mere. Sundtoldsmarkedet kunne ikke gennemføres uden museets flittige sypiger, der bemander sytuen og står for fremstillingen af de historiske dragter, der bruges ved markedet.

Lokalarkivets frivillige var i 2015 engageret i en fortsat indeksering af navne og emner i de ganske omfattende korrespondancesager (indkomne breve) i skibsklarerervirksomheden K.F. Marstrands arkiv, således at materialet kan bruges i såvel lokal som international forskning. Endvidere afsluttedes registreringen af arkivets omfattende, men spredte sager vedrørende besættelsestiden, således at de er lettere tilgængelige for de mange, der stadig interesserer sig for 2. Verdenskrig. Endelig arbejdes der videre med arkivets øvrige registraturer til brug for en optimal betjening af arkivets brugere.

5.4 Undervisning

Skolereformens Åben Skole har betydet en øget interesse for museerne. Både Bymuseet og Flynderupgård Museet har mærket en øget efterspørgsel fra skolerne, der ønsker at benytte sig af de forskellige undervisningstilbud. Også landbruget på Flynderupgård har vanen tro været meget velbesøgt. Sammen med en række lokale kulturinstitutioner deltager Helsingør Kommunes Museer aktivt i det kommunale projekt *Den flyvende Kuffert*, et undervisningsprojekt målrettet indskolingselever i socialt belastede områder. Vores deltagelse i projektet foregår i samarbejde med Helsingør Teater. Som et nyt tiltag målrettet børneinstitutioner eksperimenterede vi i 2015 med at 'pakke en kuffert fuld af fortid' og bringe museerne ud til institutionerne. I samarbejde med Uddannelseshuset og Helsingør Kommunes børnekultur-

konsulent blev kommunens børneinstitutioner i efteråret 2015 tilbudt forløbet *En køjesæk, fyldt med historie*, et forløb målrettet de ældste institutionsbørn, hvor de inviteres på en rejse tilbage i tiden til Sundtoldens Helsingør, som de skal opleve med alle sanser.

6. Sponsor og bevillinger

Helsingør Kommunes Museer modtog i 2015 støtte fra flere sider til arbejdet.

Elisabeth Lund's Fond og støtteforeningen Flynderrupgårds Venner, Værftsmuseet udstillinger blev støttet af Georg Poulsens fond, Helsingør Museumsforening gav støtte til udgivelse af museernes årbog.

Sundtoldsmarkedet blev støttet af en lang række virksomheder, enkelt personer og fonde. Sypigernes arbejde er blevet støttet fra Fonden Ragnhild Bruun. Aktiviteterne på markedet fik støtte af Borgerkroen, Egelund Boligudstyr, Brostræde Is, Danbolig, EDC Poul Erik Bech, Guys & Dolls, Helsingør Hælebar, Home Helsingør, Københavneren, Lars M. Nilsson ApS, Löfström Bjerregade 15, Outdoor Season, Partybutikken, Petersen Ure & Smykker, Skotøjshuset, Slagter Jensen, Tattoosmeden, Tid og Sted, Top Tours, WTC Advokaterne, Zena Computer, Aaen & Co, Nordea, Fleur, Helsingør Vinhandel, San Remo, Stengades Apotek, Slagter Baagø, Stjerne Optik, Jørgensen & Co S.J. Holding Aps., Helsingør Cityforening, Mr. August, Røde Kors Genbrug Stjernegade, Idé nyt, Cafe Olai, Ristorante Amici Miei, Strandhuset, Handelsbanken, Axelhus Bodega, Hold An, Strandborg, fe-mail, Hansen Blomster – Blomstertorvet, Arbejdernes Landsbank, Spar Nord, Nykredit, Handelsbanken, Madam Sprunck, BarRichsCafe, Vandkanten by Ilse Jacobsen, Emmers.dk, Place2live Høegh & Friis, Danske Bank, Slagter Jensen, Lynhjems EFTF., Bache Vin, Frisør DECO, Helsingør Kaffe og Thehus, Helsingør Cityforening, Skomageriet Skosålen, Chaplin Sweets og Industri foreningen.

